

**Bewoners aan het woord:
Themagesprekken omgeving Den Haag
Centraal**

Inhoudsopgave

Bewoners aan het woord: Themagesprekken omgeving Den Haag Centraal.....	1
Over	3
Themagesprekken.....	3
Herinrichting kruising Theresiastraat en Prins Clauslaan.....	4
Herinrichting Schedeldoekshaven en Ammuntiehaven.....	5
Een levendig Anna van Buerenplein	7
Een groene en klimaatadaptieve omgeving	9

Over

Tertium is door de gemeente gevraagd om een intensief traject te organiseren waarin we in verschillende bijeenkomsten bij inwoners en andere geïnteresseerden ophalen hoe zij aankijken tegen de plannen in de ontwikkeling en het beeldkwaliteitsplan. Op deze manier wordt duidelijk gemaakt welke wensen, zorgen en ideeën van Hagenaren er zijn over de ontwikkeling van het gebied.

Op donderdagavond 25 mei organiseerde de gemeente Den Haag in ZZIIN bij Den Haag Centraal een aantal themagesprekken met ruim 40 inwoners en andere geïnteresseerden. Deze bijeenkomst volgde op de informatiemarkt en workshops op 18 april. Aan de hand van de vragen zijn toen vier onderwerpen ontleent waarover verder is gesproken op 25 mei: groen-duurzaamheid, mobiliteit Schedeldoekshaven, Anna van Buerenplein en de kruising Prins Clausplein-Theresiastraat. Voor twee onderdelen is de uitkomst van de participatie in beginsel leidend (in de vorm van een advies aan de raad): de inrichting van de kruising Theresiastraat-Prins Clausplein, en de gewenste mate van verlevendiging van het Anna van Buerenplein. In dit document vindt u het verslag van de themagesprekken.

Themagesprekken

Het programma bestond uit vier verdiepende sessies met als doel om tot een advies te komen over een bepaalde locatie (adviserend) of de wensen en voorkeuren op te halen over een breder thema (raadplegend).

- 1. Herinrichting kruising Theresiastraat en Prins Clauslaan (adviserend)**
Hoe kunnen we dit kruispunt herinrichten zodat er meer ruimte is voor de voetganger/fietser en er een veilige verkeerssituatie is?
- 2. Herinrichting Schedeldoekshaven en Ammunitiehaven (raadplegend)**
Voor de herinrichting ziet de gemeente nu twee mogelijke varianten. We bespreken graag welke voor- en nadelen u ziet.
- 3. Een levendige omgeving (adviserend)**
Hoe zorgen we dat het Anna van Buerenplein en het nieuwe plein aan de tijdelijke Tweede Kamer een levendige omgeving wordt in de middag en avond.
- 4. Een groene en klimaatadaptieve omgeving (raadplegend)**
Hoe gaan we om met de stijgende temperatuur in de stad? Hoe zorgen we voor voldoende ruimte voor groen en wateropvang?

Herinrichting kruising Theresiastraat en Prins Clauslaan

Advies

In de verschillende rondes zijn verschillende zaken besproken, maar over de onderstaande punten waren deelnemers het grotendeels eens.

- Het **verlagen van de snelheid op de Theresiastraat van 50 naar 30** is een goed idee.
- De **Theresiastraat eenrichtingsverkeer maken** is een goed idee. Wel is er een voorkeur om de rijrichting om te draaien; vanaf de Prins Clauslaan naar de Koningin Mariaalaan. Op deze manier wordt deze veiliger en leefbaarder. De Theresiastraat is nu volgens de aanwezigen overbelast en gevaarlijk voor fietsers en voetgangers. Er zijn ook mensen die vrezen voor opstoppingen en willen het houden zoals het is.
- Aanwezigen hebben een **voorkeur voor Model 2, waarbij de bus afslaat naar de Adelheidstraat/Koningin Mariaalaan**. Er is dan geen busbaan op de kruising en de gehele ruimte kan gebruikt worden voor de oversteek van langzaam verkeer.
- **Men wil het eerste deel van de Theresiastraat net als hoe het tweede deel nu verbouwd wordt** (met bus vriendelijke klinkers en loop/fiets-mogelijkheden).

Verder wordt er opgemerkt dat:

- Er onder de deelnemers verschil van mening bestaat over de mate van ruimte voor fietsers/voetgangers en de auto. Echter, lijken alle aanwezigen in te zien dat de Theresiastraat en het kruispunt gebaat zijn bij een lager gehalte gemotoriseerd verkeer, met name wanneer dit doorgaand verkeer betreft.
- In de huidige situatie er door automobilisten misbruik wordt gemaakt die niet tot het bestemmingsverkeer behoren door linksaf te slaan vanaf de Prins Clauslaan naar de Theresiastraat. Men vindt de Theresiastraat niet geschikt voor dit doorgaande verkeer.
- Er is discussie over de kwestie 'rechts afslaan vanaf de Theresiastraat naar de Prins Clauslaan'. Fietsers die rechtdoor gaan en automobilisten die rechts afslaan komen hier in de knel.
- Ook scooters die te hard rijden geweerd moeten worden.
- Een deelnemer oppert om (i.v.m. protesten op de Utrechtsebaan) stoepranden te verlagen zodat hulpdiensten hier goed bij kunnen komen. Hij meent dat het beter is om elementen in het straatbeeld toe te voegen die plezieriger zijn om naar te kijken, maar ook makkelijk te verwijderen voor de komst van hulpdiensten.

- Het belangrijk is dat bewoners worden betrokken door middel van participatie- en insprekavonden.
- De mogelijke overkapping van de Utrechtsebaan wordt ook genoemd, al is men sceptisch over de haalbaarheid hiervan.

Herinrichting Schedeldoekshaven en Amunitiehaven

Na een korte presentatie van Merel Bakker bleek dat er veel vragen en zorgen zijn over de plannen. Deze gingen voor een deel over de **hoge torens die** gebouwd worden die volgens de aanwezigen **het zonlicht blokkeren, zorgen voor veel wind** en bovendien **het uitzicht benemen**. 'Bouw deze torens niet' lijkt de gedeelde mening. Daarnaast waren er wensen, vragen, zorgen en complimenten van andere aard zoals hieronder beschreven:

- Zorgen over de **autoverbinding met de Amunitiehaven**. Bewoners merken op dat het moeilijker wordt om hun straat in te rijden. Hoe wordt er rekening gehouden met goede verbinding met straten? Daarnaast wordt er gesproken over een **krappe bocht bij de Amunitiehaven**.
- Bewoners vragen zich af hoe het zit met meer **parkeerplekken**? Kunnen ze nog hun vergunning houden om aan de straat te parkeren? Een bewoner merkt op dat het heel veel geld kost om een vergunning te krijgen in een parkeergarage en diegene dat mogelijk niet kan betalen.
- Bewoners vragen zich af of het verkleinen van het Prins Bernhardviaduct niet gaat zorgen voor meer **fijnstof** bij de Amunitiehaven. Ook wordt er gesproken over het plaatsen van **snelheid remmende maatregelen op het Prins Bernhardviaduct**

- Er is **tevredenheid over de nieuwe tramroute** langs Amare. Wel is het advies de trams **niet aan de woningkant te laten rijden** en na te denken over een **extra halte**. Daarnaast wordt opgemerkt om de **tram en auto te scheiden aan de achterkant van het universiteitsgebouw**. Tot slot moet er rekening worden gehouden met **geluidsoverlast door de tram, vooral de bochten** veroorzaken dit.
- Aanwezigen merken op dat als de **busbaan op het Prins Bernhardviaduct** 1-baans wordt het mogelijk drukker wordt
- De **30 km/uur zone is een goed idee**. Het zou fijn zijn als er dan **flitscamera's** worden neergezet zodat mensen zich er ook aan houden. **Betrek ook de fietsersbond** bij de uitvoering van deze opgave.
- Aanwezigen merken op dat het voor mensen met een **rollator onveilig is om over te steken** bij het kruispunt. Iemand stelt voor het **zebrapad iets verder van het kruispunt te plaatsen** bij de herinrichting. Op die manier heeft iedereen de tijd om over te steken.
- Een bewoner vraagt zich af hoeveel rekening is gehouden met de **ondergrond**. Deze is volgens haar **drassig**. Daarbij zijn er ook zorgen over de **stadsverwarming. Kan dit allemaal wel in deze grond?**
- Er zijn zorgen over meer **afval** doordat er meer bewoners bijkomen. Er is nu al veel troep bij de insteekjes waardoor er veel zwervers en andere types die zorgen voor overlast zijn. Hoe kunnen we voorkomen dat er niet veel meer afval op straat komt?
- Er moet **rekening** worden gehouden met de **bewoners van de Rivierenbuurt**. Zij worden door de hoge gebouwen omsingeld.
- Er is grote wens voor **meer groen**. Aanwezigen vinden dat in de nieuwe plannen er nog steeds veel verstening is.
- Aanwezigen zouden graag een **supermarkt** willen.
- Wordt er aan **voorzieningen** voor kinderen van alle leeftijden gedacht? Denk aan **scholen, kinderopvang en speelplekken**. Maar ook andere voorzieningen zoals een **wijkcentrum of gezondheidscentrum**
- Een bewoner merkt op dat er nu **bankjes** worden weggehaald vanwege dak-en thuislozen. Maar hierdoor is er ook geen plek meer om te zitten.
- Maak aan de zijkant van het station duidelijker dat er een station is door borden te plaatsen of een bord met treintijden.

Tot slot wordt er nog een advies gevraagd over het plaatsen van de gebouwen en de ruimte aan weerszijden. In het ene plan wordt de steeg smal en komt er aan de andere kant veel ruimte. In het andere plan wordt de steeg breder, maar is er ook minder ruimte aan de andere kant. Er lijkt een voorzichtige consensus te zijn voor het plan om meer ruimte te creëren en een smaller steeg achter. Dit past in de wens voor een leefbaardere omgeving, meer groenvoorziening en een open ruimte. Een bewoner die aan de achterkant woont merkt op dat zij dat liever niet heeft.

Een levendig Anna van Buerenplein

Advies

De aanwezigen zijn merkbaar enthousiast om van het Anna van Buerenplein een levendig plein te maken, maar wijzen wel op het **gevaar van geluidsoverlast** als er permanente podia of speelplekken komen. Ook bij horeca dreigt dit gevaar. Daarom moet er worden gezocht naar **horeca die niet tot laat in de avond doorgaat**, maar wel gezelligheid en sfeer brengt op het plein. (Overdekte) **terrassen** zijn welkom. Daarnaast is het belangrijk dat er aandacht is voor **groenvoorzieningen**, goede **etenswaren winkels** zoals een groenteboer of slager. Ook is voldoende **zonlicht** op het plein belangrijk, **ruimte voor theater en kunst (podia)** en het organiseren van **activiteiten** om mensen te trekken.

Dit is tot stand gekomen op basis van de onderstaande informatie die is opgehaald.

1. Veiligheid en handhaving

De aanwezigen zijn het erover eens dat het plein een **open uitstraling moet krijgen met open plinten en zonder donkere hoeken, stegen en blinde muren**. Daarnaast moet er worden gezorgd voor **sfeervolle verlichting** in de avond en nacht. Verder wijzen mensen

erop dat banken ervoor zorgen dat daklozen erop gaan slapen. **Kunnen er op zo'n manier banken geplaatst worden dat dit wordt voorkomen?** Tot slot wordt er gepleit voor **meer handhaving** en het tegengaan van rommel door **meer prullenbakken**.

2 Een groengebied en tegengaan van hittestress

Aanwezigen willen graag meer groenvoorzieningen zoals **bloembakken en open plinten zoals bij Leidschenhage**. Ook het plaatsen van **lichtgewicht bomen** komt aan de orde. Verder wordt er gesproken over het implementeren van **groene daken en wateropvang** bij enorme regenval. Tot slot wijzen ze op het plaatsen van **zonnepanelen** bij nieuwe horecagelegenheden en op bestaande daken.

3. Voorzieningen en placemaking

Tijdens de bijeenkomst worden vele voorzieningen genoemd. Zo wordt er veel gesproken over **voorzieningen voor kinderen**. Zeker nu het Kinderboekenmuseum verdwijnt, moet er een alternatief komen. Ook komen kinderen van de Jan van Riebeeck school naar het plein om te spelen. Wel blijft hier **geluidsoverlast een belangrijk aandachtspunt**. Hoe kunnen speelplekken zo ingericht worden dat er niet te veel geluidsoverlast ontstaat? Wellicht **binnenspeelplaatsen**? Verder wijzen aanwezigen op het maken van een plek voor **kunst en theatervoorzieningen**, maar geven zij ook aan dat er al veel in de buurt is (Koekamp, Malieveld etc.) en dat het niet tot laat in de avond moet duren. **Zomeravondconcerten** zou kunnen. Een **(kleinschalige) kunstmarkt en boekenmarkt** kan de plek in het weekend levendig maken. Denk ook aan **bijzondere kunstwerken** om de plek aantrekkelijk te maken. Verder wordt er gesproken over **gezondheidsvoorzieningen zoals een fysiotherapeut, huisarts en apotheek**. Tot slot worden de volgende ideeën voor het plein geopperd: **een schaatsbaan in de winter (over de vijver), foodtruck festival, stilteplekken, bootcamp/yoga, demonstratieplek, publieke toiletten** (na 21.30 is het dicht op Centraal Station).

4. Horecagelegenheden en winkels

Aanwezigen willen graag meer **horecagelegenheden met terras en overkapping**, maar deze mogen niet leiden tot overlast in de nacht; **geen nachtcafés** dus en **vanaf 23.00/00.00 moet het stil zijn**. Dit geeft bewoners de mogelijkheid om deze overdag ook te gebruiken als **flexplekken** voor werk. Het zou dan fijn zijn als er **goede koffie** wordt geschonken en als het mogelijk is om **live muzikoptredens** te houden binnen of op het terras. Ook wordt er gesproken over winkels. **Sommige willen meer supermarkten andere vinden dat het er genoeg is**. Wel lijkt er consensus te zijn om betere winkels **winkels zoals een bakker, groenteboer, slager, delicatessenzaken** etc. te plaatsen. Tot slot spreken mensen van een **snackbar**.

5. Vergroting naamsbekendheid van het Anna van Buerenplein

Om dit te vergroten wordt er gewezen op het organiseren van **activiteiten/events** op het plein. Ook willen ze dat het plein **nieuwswaardig (Facebook, Instagram, nieuws)** wordt gemaakt door opmerkelijke events.

Een groene en klimaatadaptieve omgeving

De aanwezigen werden tijdens de bijeenkomst twee vragen voorgehouden: (1) hoe gaan we om met de stijgende temperatuur in de stad en (2) hoe zorgen we voor voldoende groen en wateropvang? Daarbij werd opgemerkt dat de plannen voor hoogbouw niet ten goede komen aan deze doelstellingen. Ze vragen zich af of een dergelijke uitbreiding aan woningen wel past in het gebied. Ze vinden dat er eerst een groot park gemaakt moet worden en dan pas moet worden gekeken naar de ruimte voor hoogbouw. Daarnaast is er de zorg dat waardevolle plekken (rond de fontein) nu al lijken te worden opgegeven ten gunste van een nieuw plein (derde kamerplein) waarvan maar de vraag is wanneer dat komt en welke betekenis het krijgt. Verder wordt de vraag gesteld of er überhaupt in Den Haag gebouwd moet worden gezien de zeespiegelstijging en grondverzakking. De grootste klimaatadaptatie zou zijn om toekomstige ontwikkeling niet meer op dit soort plekken te voorzien.

Groen

De aanwezigen zijn het met elkaar eens dat het gebied flink moet vergroenen. Daarbij wijzen ze er wel op dat **mensen aan dergelijk groen echt iets moeten hebben**; denk aan 'even bijkomen in een parkje' of 'mogelijkheden om te tuinieren'. Er wordt gepleit om **groen al mee te nemen in de aanbesteding**.

Daarnaast wordt gesproken over het beheren van groen. Als het gaat over **co-beheer** waarbij inwoners deels verantwoordelijk zijn om het groen te onderhouden, blijkt er **onenigheid over dit plan**. Zo denkt een deel van de aanwezigen dat het lastig is om het groen openbaar te houden in dit gebied. Daarnaast betwijfelen deelnemers of het voor bewoners aantrekkelijk is om op deze plek te doen aan co-beheer gezien de uitdagingen op het gebied van het waterniveau en de drukte. Een aantal andere deelnemers wijzen juist op voorbeelden waarin co-beheer lijkt te werken zoals het Spinozahof waar er tuintjes zijn die door verschillende bewoners op verschillende manieren worden gehouden. Verder wordt er gesproken over Emmaushof en de Laan van Meerdervoort.

Ook wordt er gesproken over de verbinding met het **Haagse Bos**. Het Haagse Bos is onlangs uitgeroepen tot een plek van bijzondere ecologische waarde. Deze benoeming betekent ook dat omliggende gebieden hiermee rekening moeten houden, bijvoorbeeld door middel van groene corridors in de richting van het Haagse Bos. Ook is gesproken over de draagkracht van het Haagse Bos. Met andere woorden, hoeveel bezoekers kan het bos aan?

Water

De aanwezigen willen **meer ruimte voor water**. In het verleden zijn waterstromen te veel versteend geraakt. Kan dit worden teruggedraaid is de vraag. Voorbeelden die worden genoemd zijn de Slotgracht, het water bij de Draaigracht maar ook bijvoorbeeld de Koningstunnel. Er is ook een expert aanwezig op het gebied van grachten. Hij geeft aan dat in Breda een parkeergarage is uitgegraven en tot gracht is geworden. Dit soort dingen zouden ook in Den Haag kunnen. Aanwezigen vinden ook de kades een gemiste kans. Kades zijn nu vaak versteend en bestemd voor autoverkeer. **Kades zouden bij uitstek plekken voor vergroening kunnen zijn**, en plekken waarlangs bijvoorbeeld wandelpaden en/of sociale ontmoetingsplekken zouden kunnen worden gerealiseerd.

Tot slot merken de aanwezigen op dat vergroening en klimaatadaptatie vooral werkt als er ook aan andere zaken wordt gedacht zoals **sociale cohesie: burens die elkaar kennen, ogen op de straat, autoluwe maatregelen**. Anders worden vergroening en klimaatadaptatie opgeslokt door grootstedelijke problematiek.

